
Vergaderjaar 2026-2027

29 924 Toezichtsverslagen AIVD en MIVD

H **BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN
KONINKRIJKSRELATIES EN DE MINISTER VAN DEFENSIE**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 september 2026

Inleiding

Hierbij bieden wij u rapport nr. 86 van de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) aan over het gebruik van geautomatiseerde data-analyse (GDA) en artificial intelligence (AI) door de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD).

Op 30 september 2025 heeft de CTIVD het verkennende onderzoek aangekondigd. Het doel van dit onderzoek was om een beter beeld te krijgen in hoeverre AI en GDA door de AIVD en de MIVD (hierna: de diensten) worden gebruikt en de daarmee gepaard gaande risico's te identificeren.

Algemeen

De diensten maken gebruik van diverse systemen op het gebied van AI en GDA. Deze systemen worden voor verschillende doeleinden ontwikkeld en gebruikt, zoals het samenvatten van teksten, het uitvoeren van netwerkanalyses en om een gegevensstroom automatisch aan te vullen met vertalingen. Deze systemen leveren de diensten veel voordelen op, met name op het gebied van snelheid en efficiëntie voor het verwerken van gegevens. Daarnaast is het voor de diensten noodzakelijk om enerzijds te blijven ontwikkelen op het gebied van AI en GDA om grote hoeveelheden data te kunnen verwerken en anderzijds om in staat te zijn om een goed antwoord te kunnen bieden op de dreiging van AI die op Nederland afkomt door hier bijvoorbeeld adviezen over uit te brengen. Ook biedt het gebruik van AI en GDA meer mogelijkheden voor het leggen van verbanden tussen verschillende gegevens(bronnen) en het analyseren van grote gegevensbestanden zoals bulkdatasets.

Conclusies onderzoek

De diensten maken in toenemende mate gebruik van AI en GDA bij de uitvoering van hun wettelijke taken. CTIVD stelt dat de diensten duidelijke stappen zetten om te komen tot verantwoord gebruik en ontwikkeling van AI en GDA en aantoonbaar aandacht hebben voor dit onderwerp. Tegelijkertijd constateert de CTIVD ook dat de diensten momenteel meer inzicht moeten verkrijgen in de

ontwikkelingen en het gebruik van AI-systemen, en dat er nog verbeterlagen ten aanzien van (de implementatie van) het beleid moeten worden gemaakt.

De CTIVD concludeert ten eerste dat AI en GDA-systemen centraal en decentraal worden ontwikkeld en gebruikt door de diensten. Hoewel decentrale ontwikkeling op zichzelf geen probleem vormt, brengt de huidige invulling door de diensten risico's met zich mee, onder meer door variërende werkwijzen en kaders. Ondanks de reeds ondernomen stappen door de diensten om deze risico's te mitigeren, ontbreekt volgens de CTIVD het overzicht van en inzicht in de ontwikkeling en het beheer van systemen. De CTIVD constateert dat het zowel voor de diensten als de CTIVD onduidelijk is of alle systemen conform de geldende wettelijke eisen en intern beleid zijn ingericht en worden gebruikt. Daarnaast concludeert de CTIVD dat het beleid met passende waarborgen nog moet worden geïmplementeerd. De diensten hebben gezamenlijk beleid vastgesteld, maar door de omvang en het abstractieniveau van het eerder opgestelde beleid bleek de praktische toepasbaarheid voor de medewerkers beperkt. Om dit te verbeteren, wordt er momenteel gewerkt aan nieuw, concreet en uitvoerbaar beleid ten aanzien van AI. Het streven is om het beleid eind 2026 vast te stellen en te implementeren.

Reactie van de diensten

Wij kunnen ons vinden in de conclusies van de CTIVD en erkennen de noodzaak van een helder overzicht van en inzicht in de ontwikkeling en het beheer van AI en GDA-systemen. Met dit rapport ondersteunt de CTIVD ons bij de verdere professionalisering en de ambitie om onze processen en het beleid volledig te borgen. In dat kader werken de diensten aan een verbeterde en uniforme werkwijze rondom de toepassing van AI en GDA. De realisatie van deze verbeteringen wordt mede bemoeilijkt door de beperkte beschikbaarheid van gespecialiseerd personeel. De diensten ervaren een uitdaging in het verdelen van schaarse expertise. Medewerkers zijn zowel noodzakelijk voor de ontwikkeling van nieuwe AI-toepassingen ter ondersteuning van de werkzaamheden van de diensten, als voor het realiseren van de benodigde kaders en waarborgen. Daar zullen de diensten een balans in moeten vinden.

Opmerking verdient nog dat het essentieel is om een balans te bewaken tussen de noodzakelijke ontwikkelruimte voor innovatie en de rechtmatigheid en kwaliteit van de ontwikkelingen. Dit is tevens noodzakelijk voor de ondersteuning van het werk van de diensten. De te implementeren kaders moeten voldoende kunnen meebewegen met nieuwe technologieën en daarnaast waarborgen dat de ontwikkeling van nieuwe tools voldoet aan de geldende wet- en regelgeving.

Vooruitlopend op het nieuwe beleid wordt gezien hoe de diensten ook nu al stappen kunnen zetten om op rechtmatige en uniforme wijze AI en GDA te kunnen blijven ontwikkelen en gebruiken. Graag blijven de diensten hierover doorlopend met de CTIVD in gesprek.

Vervolg

Wij zijn de CTIVD erkentelijk voor het gedegen onderzoek. De CTIVD gaat met beide diensten in gesprek over de stappen die door de diensten gezet moeten worden om verder vorm te geven aan een verantwoordelijke omgang met AI en GDA. Tijdens deze gesprekken zal tevens worden ingegaan op de wijze waarop de diensten de voortgang en planning aan de CTIVD zullen rapporteren.

De minister van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties,

Pieter Heerma

De minister van Defensie,

Dilan Yeşilgöz-Zegerius